

Foretræde for Folketingets Børne- og Undervisningsudvalg den 10. marts 2021

Opdatering af danskfagets litteraturkanon i gymnasiet

Mischa Sloth Carlsen, forperson Daneklærerforeningens sektion for stx og hf, lektor
Aurehøj Gymnasium,

Ditte Eberth Timmermann, forperson Daneklærerforeningens sektion for hhx, htx, eux og
eud, lektor Teknisk Gymnasium Skanderborg

Kanonlisten er mangelfuld og utidssvarende

Fakta om kanon: Gymnasiets danskfag har en obligatorisk kanonliste fra 2004, der består af 13 mænd og én kvinde. Forfatteren skulle ved indførelsen i 2004 være debuteret mindst 40 år tidligere. Den obligatoriske kanon blev suppleret af en vejledende kanon med flere forfattere.

Problemer:

- Mange af de største forfattere mangler. (fx Tove Ditlevsen, Inger Christensen og Søren Kierkegaard)
- Skævt signal til gymnasieungdommen om, at kvindelige stemmer og erfaringer anses for mindre vigtige end mænds.
- Ikke flere kvinder *alene* på grund af deres køn, men fordi listen mangler nogle af de største forfattere
- Idoldyrkelse frem for fokus på tekster, perioder og strømninger.
- Gør litteraturen til en fast og ufleksibel størrelse.
- For smalt udtryk for smag og relevans hos kanonudvalget fra 2004

Kort sagt: Den obligatoriske kanon er ikke løftestang for kvalitet, og konceptet bør omtænkes

Dansklærerforeningens bud på en ny tilgang til kanon - hvis der fortsat skal være en kanon

- **Udvidet bruttoliste:** ca. 30 forfattere eller flere, hvor der ikke skelnes mellem obligatorisk og vejledende kanon. Obligatorisk at udvælge samme antal forfattere som nu. Valget giver plads til variation, og listen muliggør bredde.
- **Litteraturhistoriske bindinger og spredningskrav:** Disse findes allerede i læreplanerne og overflødigger en fast liste og dermed bekymringerne for kendskabet til den ældre litteratur.
- **Tillid:** Ikke flere bindinger, men flere frihedsgrader inden for den klassiske kvalitetslitteratur og dermed øget tillid til lærerens dømmekraft i forhold til undervisningskonteksten (elevsammensætningen, studieretningen mm.)

Foreningens bestyrelser for ungdomsuddannelser deltager gerne som repræsentanter, såfremt I politikere beslutter at oprette et nyt kanonudvalg med fagpersoner.

Giver en fast kanon overhovedet mening?

Den obligatoriske kanon er for smal til at være fagligt seriøs

Mange andre forfattere fra Danmark og Norden har kanonstatus

Kun en påbegyndt mangelliste - hvis grænsen fortsat skal være debut for senest 40 år siden:

Leonora Christina Ulfeldt, Johannes Ewald, Jens Baggesen, Schack von Staffeldt, Thomasine Gyllembourg, Søren Kierkegaard, Mathilde Fibiger, Amalie Skram, J.P. Jacobsen, Henrik Ibsen, August Strindberg, Sophus Claussen, Johannes Jørgensen, Sigrid Undset, Selma Lagerlöf, Adda Ravnkilde, Agnes Henningsen, Marie Bregendahl, Thit Jensen, Karin Michaëlis, Rudolf Broby-Johansen, Emil Bønnelycke, Edith Södergran, Hans Kirk, Kjeld Abell, Hans Scherfig, H.C. Branner, Tove Ditlevsen, Tage Skou-Hansen, William Heinesen, Villy Sørensen, Henrik Stangerup, Leif Panduro, Anders Bodelsen, Inger Christensen, Kirsten Thorup, Dea Trier Mørch, Suzanne Brøgger, Vita Andersen, Dan Turéll, Svend Åge Madsen, Henrik Nordbrandt, Michael Strunge, Søren Ulrik Thomsen og Pia Tafdrup.

Hvad er litterær dannelse?

Brian Mikkelsen har udtalt ifm. lancering af kanon i 2004:

“Forfatterne er nationens stemme. De er vores fælles erindring. De er vores forsikring mod at blive historieløse. Ved at bevare vores forhold til dem, bevarer vi vores egen identitet”. (“Vi skal værne om vores historiefortællere”, i Berlingske Tidende 24.8.2004)

Vores tilføjelse om litteraturhistoriens dannelsespotentialer: Eleverne skal...

- kunne spejle sig og blive udfordret ('god anderledeshed' jf. Thomas Ziehe)
- opleve æstetiske kvaliteter
- få indblik i perioders tankesæt
- få uddybet nuet
- få vakt læselyst og nysgerrighed

Litteraturen skal bidrage til at danne en samfundsborger, som skal kunne begå sig i en foranderlig verden med vores fælles fortællinger som bagage

Nye krav i Gymnasiebekendtgørelsen og læreplanerne fra 2017 - har betydning for undervisningens indhold og tilgange

Gymnasiebekendtgørelsens fire
kernekompetencer fra 2017

- Innovation
- Globalisering
- Digitalisering
- Karriere

Krav i alle fag - også dansk

Læreplanernes kernestof (vægtning)

- Litteratur (2)
- Sprog (1)
- Medier (1)

Litteraturen udvikler sig og er samfundets stemme. Her er et eksempel på store temaer i de sidste 20 år, der har givet den ældre litteratur ny relevans

Autofiktion	Leonora Christina Ulfeldt, Mathilde Fibiger, Amalie Skram, Agnes Henningsen, Marie Bregendal, Tove Ditlevsen, Kim Lene, Knud Romer og Naja Marie Aidt
Fra ånden i naturen til klimabevidsthed	Fra romantikere som Staffeldt, Oehlenschläger, Grundtvig og H.C. Andersen til miljødigtere som Thorkild Bjørnvig, Inger Christensen, Theis Ørntoft og Charlotte Weitze
Køn, magt og afmagt	Holberg, Herman Bang, Søren Kierkegaard, Amalie Skram, Tove Ditlevsen, Sara Omar, Olga Ravn, Anne Lise Marstrand-Jørgensen og Niviaq Korneliussen
På kant med loven	Ravnkel Frøjsgodes Saga, folkevisen Ebbe Skammelsøn, Yahya Hassan, Asta Olivia Nordenhof
Pest, epidemi og pandemi	J.P. Jacobsen, Caspar Eric, Harald Voetmann, Anna Bro og Peter Adolphsen
Medier og teknologi	Ludvig Holberg, H.C. Andersen, Henrik Pontoppidan, Johannes V. Jensen, Anders Bodelsen, Kasper Colling-Nielsen, Olga Ravn, Lone Hørslev og Caspar Eric